

Robbert Huijsman

Senior manager Kwaliteit & Innovatie bij de divisie Zorg & Gezondheid van Achmea en hoogleraar Management & Organisatie van de Ouderenzorg bij het instituut Beleid & Management Gezondheidszorg aan de Erasmus Universiteit Rotterdam.

Niets zo praktisch als goed onderzoek

Ook de onderzoekswereld deint mee op de golven van maatschappelijke ontwikkelingen. Eerder waren schoolmeesters, dokters, accountants, bestuurders van maatschappelijke ondernemingen zoals woningbouwcorporaties en CEO's van multinationals en banken van hun voetstuk gevallen. En nu volgen ook de onderzoekers, met schandalen in de media over datamanipulatie, plagiaat en perverse publicatieprikkels. Internationaal publiceren in *peer reviewed journals* met de hoogste *impact* factor is de norm in de academie geworden, met als motto *up or out*. Overigens, het Engels krijgt u er gratis bij, dat is nu eenmaal de voertaal van de hedendaagse wetenschap en het hedendaags onderwijs. Dit alles stapelt bovenop al veel langer lopende discussies over klassieke methoden zoals *Randomized Clinical Trials*, grootschalig epidemiologisch of anderszins kwantitatief vragenlijstonderzoek, wiskundige simulatiemodellen en dergelijke. Verregaande *datamining* en zeer geavanceerde analysemethoden leveren altijd wel statistische verbanden op, maar dat zijn nog geen causale verbanden die de dagelijkse praktijk van handelen funderen. Tenslotte is multidisciplinair werken in de praktijk gemeengoed, maar in de wetenschap eigenlijk onverstandig, want daarover publiceren is tamelijk lastig. De bijbehorende *multimethod* benadering moet zich nog steeds verdedigen tegenover redacties en referenten van klassieke tijdschriften. Eigen multidisciplinaire tijdschriften zijn nog tamelijk schaars of hebben een lagere status.

Ondertussen groeit de behoefte aan praktijk- en toepasingsgericht, multidisciplinair onderzoek. De praktijk is een complex geheel van (inter)acties en actoren met elk hun eigen taal, doelen, motieven en dynamiek. Met verschillende interpretaties en betekenisgeving, over dingen als subject en object van een verandering, oorzaak-gevolgrelaties, hoofd- en bij- of neveneffect, en ga zo maar door. Zeker geen overzichtelijk laboratorium waarin een enkele interventie wordt uitgevoerd onder constanthouding van allerlei mogelijke 'verstorende variabelen'. Daar worden dan weer listen op verzonnen door allerlei soorten intermediairende, interveniërende en modererende variabelen toe te voegen aan steeds complexere multilevel modellen. Edoch, effectstudies blijven vaak teleurstellend, zowel qua kwantitatieve eindresultaten als qua kwalitatief begrip van wat er echt gebeurt. Het gaat in de praktijk vaak niet zozeer om wat- en hoeveel-vragen, maar om waarom- en hoe-vragen.

Het deksel gaat maar zelden van de *black box*, veeleer zien we een glimp van de complexe werkelijkheid. De ontwikkeling van nieuwe gecombineerde onderzoeksmethoden (*multimethod*, *multi-actor*, *multilevel*) gaat echter gestaag door. Zelf ben ik nog altijd een beetje trots op de Edisse-studie van eind vorige eeuw, waarin we een grote evaluatie van CVA-ketenzorg uitvoerden met een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve methoden. Met gestandaardiseerde vragenlijsten en open individuele en groepsinterviews bij patiënten, professionals en managers, met een vignetstudie en observationeel onderzoek om besluitvorming over multidisciplinaire patiëntenzorg te verhelderen, plus een geavanceerde kosteneffectiviteitsstudie waarin we ook innovatieve elementen uit de zogenaamde controleregio's meenemen. Dat laatste woord ('controle') is overigens nog zo'n problematisch element uit klassieke designs. In de praktijk bestaat dat niet echt, want het hele veld is voortdurend in beweging en laat zich niet bevriezen tijdens de looptijd van een experiment. Echter, de inspanningen en kosten van zo'n moderne multimethod studie zijn tamelijk hoog, zeker als de data door de onderzoekers zelf worden verzameld.

Nieuwe ontwikkelingen dienen zich aan, zoals academische werkplaatsen waarin onderzoekers, praktijkmensen en beleidsmakers gezamenlijk een bepaald probleem aanpakken in co-creatie. Data worden dan meer in de praktijk verzameld en verklaard, als onderdeel van het eigen primaire werkproces. Moderne technologie maakt dat mogelijk, zowel aan de registratie- als de analysekant (*big data*), waardoor analyses en nieuwe inzichten ook veel sneller weer terug in de praktijk komen. Onderzoekers worden daar onderdeel van, net zo goed als beleidsmakers, en vice versa. Nauwgezet bijhouden van de ontwikkelingen en ieders aandeel en rol daarin (ook van de onderzoekers) is zeer belangrijk, maar opent wel de *black box*. Onderzoekers worden dan lenige meer-benige verbinders tussen wetenschap en praktijk, tussen kennis en kennissen, tussen objectieve cijfers (als die al bestaan) en subjectieve waardering (des te meer), tussen objecten en subjecten van onderzoek. U weet nu waarom ik zelf in 2007 zo'n keuze voor twee banen tegelijkertijd heb gemaakt. Zeer leerzaam, inspirerend en verrijkend. Plus nieuwe relationele en communicatieve uitdagingen over zoiets klassieks als 'pettenprobleem'...